

Credința la români

Credința în lume

Orientări de credință

Popasuri duhovnicești: Cozia, tărâm al rugăciunii ancestrale **6**

Reportaj: Sfântul Ioan Iacob picură har peste Pustia Hozevei **36**

Interviu: „Acolo unde sufletul are liniște, și inima tace” **57**

Reportaj: Schitul Straja – Tunelul celor 365 de sfinți **10**

Reportaj: Când iubești Sinaiul, Muntele Sfânt... **40**

Urme spirituale: Sfântul Munte Athos și personalitățile Rugului Aprins **62**

Reportaj: Mănăstirea Zamfira – zugrăvită de tânărul Grigorescu **16**

Reportaj: Balic redivivus **46**

Sic cogito: O istorie a „literei” împotriva „duhului”? **66**

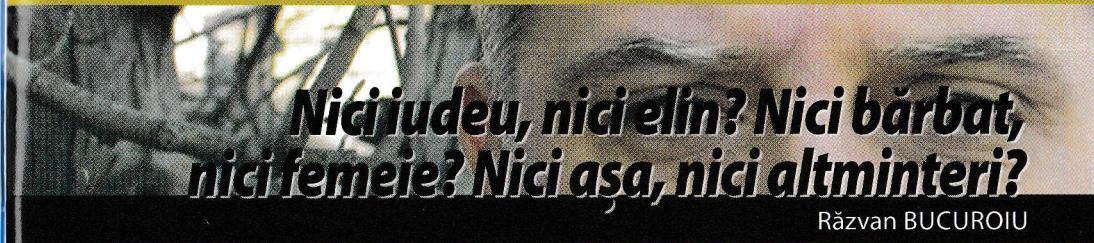
Dragi cititori,

Avem o veste foarte bună: pe site-ul nostru (www.lumeacredintei.com) a apărut opțiunea de a putea vizualiza revistele noastre în format electronic. Așadar, orice persoană din orice țară, la orice oră poate vizualiza orice număr dorește din revistele noastre, în format pdf, la un preț mai mic decât varianta tipărită. Această facilitate sperăm să fie accesată în primul rând de românii creștin-ortodocși din diaspora, în condițiile în care costurile serviciilor poștale au crescut enorm. Plata se face printr-un site specializat, în condiții de siguranță deplină.

Lectură plăcută!

Redacția

EDITORIALUL
CREDINȚEI

Nici iudeu, nici elin? Nici bărbat, nici femeie? Nici așa, nici altminteri?

Răzvan BUCUROIU

Recent, am avut o scurtă, dar intensă discuție cu doi prieteni despre o posibilă „teologie a neamurilor”, fundamentată biblic. Argumentul meu referitor la transcenderea ideii de „neam”, sublimarea ei (în lumina lucrării lui Hristos) într-o realitate a Duhului care operează dincolo de rasă, etnicitate, genom, AND etc. a fost tocmai citatul din Sfântul Apostol Pavel, în *Epistola către Galateni* (cap. 3): „Nu mai este iudeu, nici elin... pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”. Am primit replica pe dată, indicându-mi-se citatul întreg, care spune și faptul că: „...nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”. Adică, m-au întrebat prietenii la unison, nu mai există în Hristos Iisus nici genurile, nici sexele clar definite ale oamenilor? Putem fi, așadar, cu genuri fluide, ne putem amesteca, după cum vrem, identitățile și chiar orientările sexuale? Pe moment, n-am avut argumentul la mine – surprins de

această șarjă la baionetă –, însă m-am dus la citatul respectiv și m-am luminat.

Creștinismul, în exprimarea lui paulină (dar și în întreaga lui istorie dovedită) arată limpede că mesajul Întrupării, al vieții, morții și Învierii lui Hristos s-a adresat OMULUI. Omul generic, ființa umană, făptura care locuiește această planetă. Mântuitorul nu a venit pentru un trib, pentru o familie extinsă, pentru un neam/grup de neamuri sau pentru o națiune (care nici nu exista ca realitate istorică, la acea vreme; numai creștinismul a făcut posibilă apariția națiunilor!). Nu, El S-a întrupat pentru fiecare suflet în parte, căci fiecare suflet atârnă – în balanța iubirii divine – cât tot Universul. Apostolul, adresându-se indirect iudeilor, le atrage atenția că prin Hristos se împlinesc făgăduința dată lui Avraam, ca filon istoric rodit al legăturii lor cu Dumnezeu. Dar asta nu pentru că sângele iudeilor conține un element superior celorlalte neamuri ale vremii, ci pentru că duhul lor

EDITORIALUL CREDINȚEI

Respect pentru oameni și cărți

era prielnic, era favorabil întâlnirii cu El, *recunoașterii* Lui. Fie și parțială. E drept, asta după un mileniu și jumătate de pedagogie divină, de pedepse și recompense, de mânie dumnezeiască și iubire părintească. De ce au fost aleși evreii? Singur, numai Dumnezeu știe.

Însă modelul lor inițial de „izolare” etnică, de superioritate metafizică (ei singuri erau curați, toți ceilalți erau maculați) și, ulterior, de neam cu cofraj identitar „tare” a fost preluat în Evul Mediu târziu și mai apoi de către modernitatea europeană statală, așezată pe baze naționale. Adică preponderent etnice, cu spiritualitatea în subsidiar. Personal, cred că *imperiiile creștine*, în perioadele lor de înflorire, au calibrat cel mai bine raporturile dintre etnic și metafizic, dintre universal și local, dintre identitatea națională preponderentă (prin limbă și elite conducătoare) și duhul integrator creștin. Bizantinii au folosit limba latină în cancelariilor lor multă vreme după dezintegrarea Imperiului Roman, dar asta nu însemna că erau mai puțin *romei* (adică greci trecuți prin gloria Romei antice) sau că au fost cedări masive, cu pierderi de filon identitar. Cât despre dinastiile constantinopolitane,

ce să mai vorbim? Câți din ei au fost greci 100%? Oricum, șenila biologică numită *neam* se învâрте în istorie, cu sau fără voia noastră. Dispar culturi, dispar imperii, dispar religii, însă neamurile, sub o formă sau alta, supraviețuiesc, plutesc pe magma generațională a veacurilor. Și asta nu prin meritul nostru conștient ori prin zel reproducător...

Întorcându-mă la citatul paulin, cu referire strictă la „bărbat și femeie”, el trebuie decriptat în cheia acelor vremuri, când bărbatul era centrul lumii orizontale – cu drepturi, obligații, libertăți, impunerea voinței (discreționare, adesea) asupra celorlalți membri ai familiei. Cu alte cuvinte, bărbatul se purta ca atare, femeia în consecință. Ei bine, la acest tip de comportament – identificat

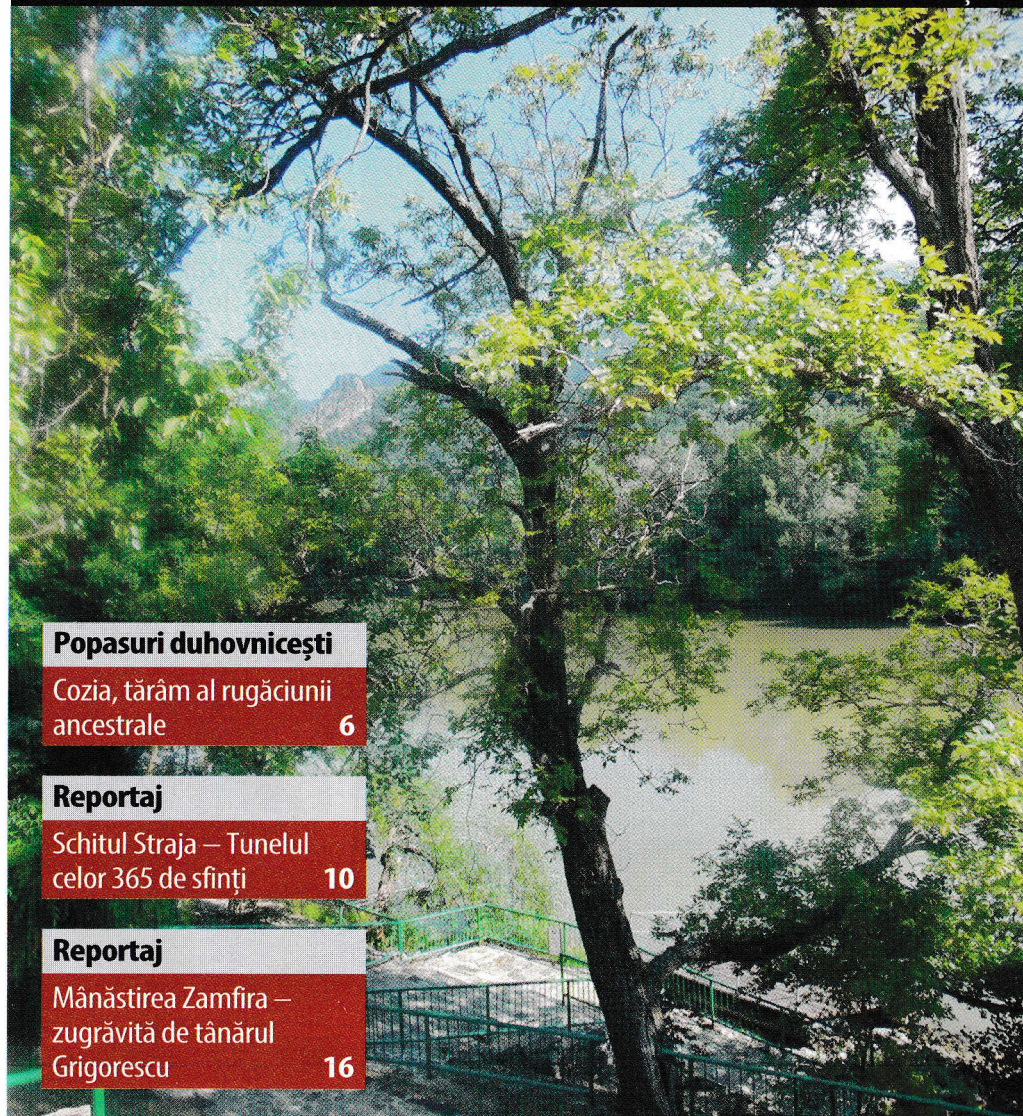

punctual în dezechilibrul său profund nedrept, generator de suferință și abuz în formă continuată – se referă Apostolul Pavel când vorbește despre „parte bărbătească și parte femeiască”. Iar ca ultim argument, Sfântul Pavel înșiruie (sumar) toate categoriile *diferențiate* printr-o apartenență anume: etnică (nici elin, nici iudeu), de gen (nici bărbat, nici femeie), socială (nici rob, nici liber), care se „topesc”, se atenuază, se adumbresc în Duhul lui Dumnezeu, în lucrarea lui Hristos Iisus. Pentru că Duhul este Cel ce îi unește pe toți, Duhul este Cel care îi „egalizează” în lumina revelației divine, iar Hristos pentru toți S-a jertfit. Sau greșesc eu undeva?

Oricum ar fi, astfel de discuții sunt foarte utile, căci ele lămuresc chestiunea apartenenței (individuale, lingvistice, etnice, tradiționale, culturale etc.) în fața unui tăvălug cu care umanitatea nu s-a mai confruntat până acum: cel al globalizării totale. Și căruia nu îi poți opune eficient, pe termen ceva mai lung, nici călușarii, nici lupul dacic, nici sarmalele, nici arta populară, „rustică”. Doar cu un singur lucru poți veni la masa planetară, ca semn identitar: Crucea Răsăritului creștin. Și cu tot ceea ce comportă ea, desigur.

CREDINȚA LA ROMĂNI

MAGAZIN ILUSTRAT / LUMEA CREDINȚEI

Popasuri duhovnicești

Cozia, țărâm al rugăciunii
ancestrale 6

Reportaj

Schitul Straja – Tunelul
celor 365 de sfinți 10

Reportaj

Mănăstirea Zamfira –
zugrăvită de tânărul
Grigorescu 16

tărâm al rugăciunii ancestrale

Ori de câte ori am poposit la Cozia, odată cu răcoarea muntelui am simțit o limpezime a sufletului ce vine dintr-o dragoste statornică pentru acest minunat loc de închinare. Ajungând la Mănăstirea Cozia, întotdeauna am sentimentul că am ajuns acasă. Acest loc profund ancorat în istorie, această oază de spiritualitate, mângaiată de apele Oltului, acest colț de rai vegheat de Muntele Cozia, este una din vetrele monastice cele mai autentice ale Olteniei. Totul se conturează pe o imensitate ancestrală, îngemănată în sfințenia locului. Alături de toate acestea, obștea este așa cum o știu de o viață, iar părintele Veniamin Luca, starețul mănăstirii, vorbește cu smerenie despre cel mai primitor așezământ monahal de pe aceste meleaguri vâlcene.

Popasuri
duhovnicești

„Aici odihnesc
rămășițele lui Mircea,
Domnul Țării
Românești”

De o ținută spirituală și monumentală aparte, Mănăstirea Cozia rămâne una dintre cele mai autentice valori ale arhitecturii bisericești, o adevărată perlă a Oltului, ce dăinuie de peste 600 de ani pe pământ românesc. Această mănăstire este una din cele mai importante ctitorii ale Voievodului Mircea cel Bătrân. În naosul bisericii cu hramul Sfânta Treime este înfățișat Mircea, alături de fiul său Mihail, iar în stânga se află portretul lui Șerban Cantacuzino.

Pronaosul Mănăstirii Cozia, conceput inițial ca o necropolă, adăpostește nu numai mormintele voievodale, ci și o foarte veche pictură în frescă. Portretele deosebite ale sfinților sunt specifice sihaștrilor care au viețuit în aceste locuri, întreg ansamblul pictural fiind conceput sub semnul particularităților curentului mistic al isihasmului. Mormintele din pronaos, întotdeauna străjuite de flori, reamintesc oricărui pelerin despre dorința voievodului-ctitor ca după moarte rămășițele sale pământești să se odihnească în ctitoria lui, ctitoria cea mai de seamă a acestor locuri: „Aici odihnesc rămășițele lui Mircea, Domnul Țării Românești, adormit în anul 1418”.

În locul acesta mirific, în această vatră monahală a Olteniei, se pare că cerul a coborât pe pământ, iar

cei care ajung aici trăiesc sentimentul opririi în loc a timpului în care trăim. În fața bisericii, o fântână emblematică a locului emană răcoare și mângâiere. Fiecare strop de apă se aseamănă unui cuvânt, fiind pentru mine locul în care am primit mii de cuvinte de învățătură, de la „bătrânii” vetrei monahale de pe malul Oltului.

**Citirea neîncetată
a Psaltirii
după rânduiala
vechilor monahi**

Părintele Veniamin Luca a venit la Cozia acum 25 de ani, crescând duhovnicește în preajma unor monahi desăvârșiți, arhimandritul Gamaliil Vaida și arhimandritul Vartolomeu Androni, de la care a deprins

toate tainele bunului mers al vieții monastice, ținând întotdeauna cont de sfaturile acestora, dar conturându-și și un mod propriu al vieții de obște, aducând un suflu nou al așezământului monastic de la Cozia:

„Viața monahală își păstrează rigorile ei, cu care ne-am deprins de-a lungul anilor. În fiecare zi avem slujbă tipic mănăstirească: dimineața avem Acatistul, Ceasurile, Sfânta Liturghie zilnic, iar seara, Vecernia și Utrunia. Un lucru nou în viața liturgică a Mănăstirii Cozia este acela al citirii neîncetate a *Psaltirii* după rânduiala veche a monahilor de aici, ceea ce pentru obștea mănăstirii noastre este o adevărată binecuvântare. Această rânduială este tipică mănăstirilor mari,

programul slujbelor nu suferă din punct de vedere canonic, liturgic se desfășoară normal, iar ascultările toate sunt acoperite. Mănăstirea este mare, are nevoi speciale, iar noi suntem doar 25 de călugări și cu toate acestea ne străduim să păstrăm așa cum se cuvine rânduiala monastică. Cei care își doresc să trăiască monahismul cozian trebuie să se adapteze rânduielilor monastice ale mănăstirii, dar bucuria duhovnicească este pe măsura nevoințelor”.

Biserița bolniță, o bijuterie de netăgăduit

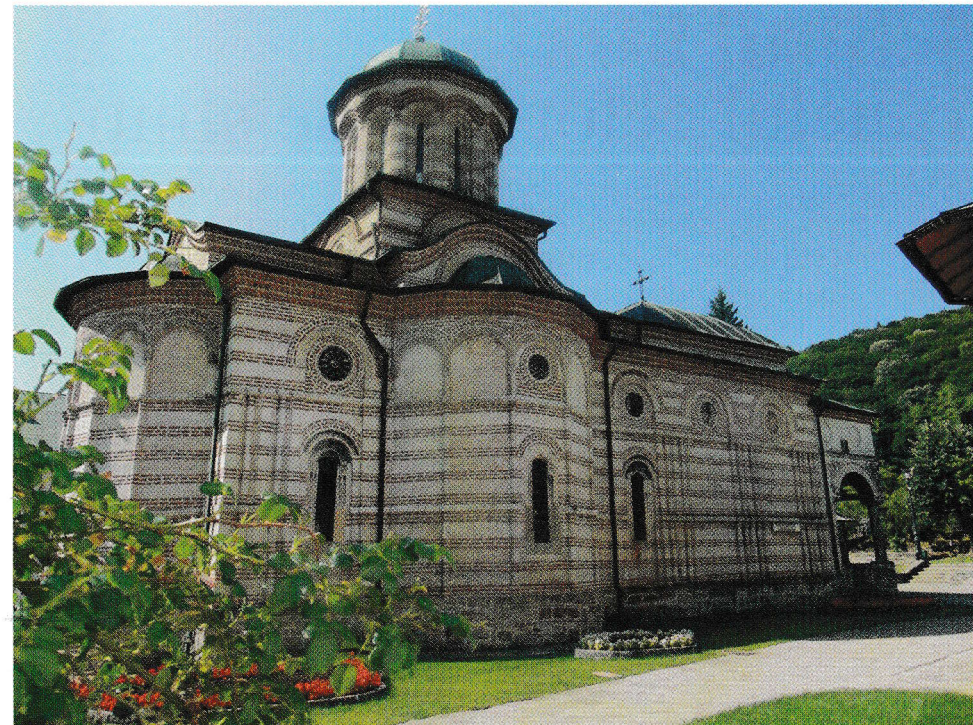
După ce am trăit bucuria de a revedea Cozia a nu știu câta oară, îndreptându-mă către poarta mănăstirii, am

simțit o dorință inexplicabilă de a-mi continua drumul în lumea de pace care se identifică cu o gură de rai. Am traversat doar, pentru ca imediat să mă las copleșită de liniștea și sfințenia locului în care de atâtea ori am poposit de-a lungul anilor. Am găsit acolo o liniște parcă uitată de lume și un tărâm al artei, pe care cu mare bucurie l-am explorat.

La vremea în care Mănăstirea Cozia a fost ctitorită de Mircea cel Bătrân, pământul mănăstirii se afla de o parte și de cealaltă a șoselei care leagă Râmnicu Vâlcea de Sibiu. După ani de zile, un alt mare ctitor, Radu Paisie sau Petru Voievod, a ținut ca la Cozia să ridice un edificiu unde să se adăpostească cei bolnavi, dar și o capelă în care preotul să facă slujbe și să se roage pentru ei. În 1542-1543, acesta a ridicat biserița bolniță, care impresionează și astăzi pe cei mai exigenți vizitatori, ajunși aici de pe toate meridianele lumii.

Stilul arhitectonic este cu certitudine autohton, fiind expresie a stilului muntenesc. Biserița are o formă treflă, iar pereții exteriori erau înconjuțați de ocnite și rozete de piatră, pe care cineva, din păcate, le-a dat jos. Bisericii îi lipsește pronaosul, astfel că din pridvorul închis se intră direct în naos. Pictura nu a suferit renovări fundamentale, a mai fost doar consolidată, ca suport, pentru a nu se dezlipi fresca de perete și-n felul acesta pictura și-a păstrat prospețimea și expresivitatea.

Biserița bolniță rămâne

o bijuterie de netăgăduit, elegantă și zveltă, într-o deosebită armonie arhitecturală, adesea admirată și de vizitatorii care aparțin altor confesiuni. În biserița bolniță se oficiază doar Sfânta Liturghie, în ziua hramului Sfinții Apostoli, sau slujbe ocazionale de înmormântare.

„Ca monah trebuie să fii întărit duhovnicește”

Fiind vară, în această lună a vacanțelor, în incinta mănăstirii te simți ca într-un adevărat furnicar. Pe lângă pelerinii obișnuiți ai mănăstirilor, de această dată, turiștii din toate colțurile țării, chiar și de peste hotare, poposesc

la Cozia pentru a se închina și a-și încălca sufletul cu limpezimea unui astfel de loc. Manifestându-mi uimirea, dar și îngrijorarea în același timp față de mulțimea de oameni, care, în pofida caniculei, vine încontinuu la mănăstire, părintele stareț m-a ajutat să-mi limpezesc gândurile:

„Majoritatea celor care ajung la Cozia sunt atrași de această oază de frumusețe și spiritualitate, dar fiecare își are propria trăire, propria chemare. Cu toții trăiesc bucuria de a pași în acest spațiu sacru, pentru ca mai apoi să se poată închina la mormântul lui Mircea cel Bătrân, ctitorul acestei mănăstiri. Se crează astfel o punte spirituală între cei care se roagă și

duhul strămoșilor, care le dă sentimentul de sporire a rugăciunii și ancestrală temeinicie. Cu siguranță că acest tumult de vizitatori este uneori în detrimentul vieții călugărești, pentru că, oricât ai fi de riguros și de puternic, sunt lucruri care, involuntar, ispitesc. Liniștea aceea de care monahul are nevoie este destul de greu de atins la Cozia, tocmai datorită acestor vizitatori, care de multe ori insistă cu întrebări nevinovate și-n felul acesta, fără voia lor, te tulbură. Ca monah însă trebuie să fii întărit duhovnicește, iar obștea noastră are o rânduială care îi dă consecvență în ascultare”.

Mariana BORLOVEANU

Schitul Straja: Tunelul celor 365 de sfinți

„Să vorbești spontan lui Hristos, Maicii Domnului, îngerilor, sfinților, oriunde te vei afla și să le spui ce vrei. «Hristoase al meu, să zici, Preasfânta mea, știi dispoziția mea sufletească. Ajută-mă!». În felul acesta simplu și smerit să le vorbești continuu despre tot ce te preocupă și apoi să zici rugăciunea: «Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!», a mărturisit atât de frumos Sfântul Paisie Aghioritul. Iar ei, sfinții, martori ai credinței, martori ai fericirii, te vor asculta și te vor chema la desăvârșirea vieții în iubire. Iar dacă vrei să-i simți și mai aproape de sufletul tău, măcar o dată în viață, du-te în inima muntelui, în stațiunea Straja din Valea Jiului și treci prin tunelul unde 365 de sfinți te privesc în același timp. Cu cea mai de presus privire, de dincolo de bine și de rău...

Împreună, Vechiul și Noul Testament...

Se spune că sfințenia simplă și adevărată cere smerenia inimii. Cine trăiește în sfințenie îi are în vedere pe alții, fără a se desconsidera

pe sine, nu se fălește, dar este conștient de valoarea fiecăruia. Și poate că, într-adevăr, așa cum a spus marele poet francez Léon Bloy: „Nu există în lume decât o singură tristețe: aceea de a nu fi sfinți”.

Ce gândesc oare cei 365 de sfinți din tunelul din beton, care se bucură de vederea lui Dumnezeu, pe care toți îi amintim în rugăciune, simțindu-i aproape în nevoile noastre? Doar cine ajunge acolo, în acel loc unde

timpul s-a oprit demult în loc, și își deschide inima poate înțelege.

Tunelul a văzut lumina zilei în anul 2006, spre marea bucurie a localnicilor, dar și a tuturor credincioșilor, care, în sfârșit, puteau ajunge în iernile cumplite la Schitul Straja, să-și găsească liniștea sufletului. Și pentru a dăinui pe veci, a venit și ideea întru-chipării tuturor sfinților din calendarul ortodox. Astfel că lunile anului ocupă partea stângă a tunelului, de la intrare spre curtea interioară a bisericii, iar pe tavan sunt pictate scene din Vechiul și Noul Testament. Pe partea dreaptă sunt reprezentate 12 prăznicare ortodoxe,

alături de cele zece porunci creștine. A fost nevoie de doi ani pentru ca meșterii să poată finaliza inedita lucrare, dar ceea ce a rezultat are un farmec aparte.

Oricine trece pe aici își va vedea dorințele îndeplinite

O candelă aprinsă mereu în interiorul tunelului este mutată zilnic în fața icoanei

sfântului care marchează data curentă din calendar spre a lumina chipul acestuia, pentru că, așa cum spune Sfântul Nicolae Velimirovici, „sfinții sunt numiți fii ai luminii. (...) lumina candelii ne amintește de faptele noastre cele întunecate, de gândurile noastre viclene și rele, vădindu-le și muștrându-ne pentru acestea. Totodată, ne dă râvnă pentru a împlini porunca lui Hristos: Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre cele bune”.

Pe de altă parte, nimeni nu poate trece prin tunelul celor 365 de sfinți fără să ducă la bun sfârșit un ritual. Astfel că, după ce credincioșii pătrund în interiorul său pe o uriașă poartă din lemn vopsită în culoarea îngerilor, își

caută ziua de naștere, apoi chipul sfântului din acea zi, așa cum este trecut acesta în calendarul ortodox. Tradiția spune că nu există turist care trece prin acest tunel și merge la schit pentru a spune o rugăciune să nu își vadă toate dorințele împlinite.

Ridicat cu multă credință de un cabanier

Cu siguranță, toți ne întrebăm cine a fost binecuvântat de Domnul să poată ridica acest tunel unic în lume? Ideea a fost a lui Emil Părău, un cabanier, care a luat această hotărâre în urma unui semn primit de la Dumnezeu, chiar de ziua Sfinților Constantin și Elena. De fapt, un răspuns clar la frământările

sale legate de modul în care ar fi putut ajuta, după puterile sale, credincioșii să ajungă în siguranță la Schitul Straja: „Un turist a aprins lumina într-o încăpere. Becul s-a ars, iar flama de la filament a imprimat pe interiorul becului o cruce. Becul a fost spart de către unul dintre turiști, dar după numai două săptămâni fenomenul s-a repetat. Becul acela poate fi văzut la Schitul Straja”.

Și tot cabanierul este cel care a ridicat, împreună cu Exploatarea Minieră Lupeni, în anul 1996, și o imensă cruce, cu înălțimea de 18,6 metri și o anvergură a brațelor de nouă metri: Crucea Eroilor din Straja, aflată la înălțimea de 1485 de metri. Crucea aduce aminte călătorilor de cei 800 de

ostași români care au pierit în Straja în timpul unor lupte din Primul Război Mondial. Poate de aceea oamenii locului susțin că stațiunea este protejată de simbolurile creștine, iar argumentul principal este că dintre toți turiștii care au urcat în Straja nici unul nu a pierit pe munte.

Crucea de la Straja te cheamă să te odihnești în umbra ei, apărându-te pe tine, un om simplu, dar și întregul munte. Și nu ai cum să te îndoiești, când vezi atâtea frumusețe și pace revărsate în acest loc, că nu e mâna Domnului atotputernic... Și atunci nu poți decât să te înclini, umil, cerându-ți iertare pentru toate păcatele tale și ale strămoșilor. Și în liniștea muntelui, să ascuți cântecul victorios de luptă al regimentelor române, apărând

cu viața lor acest binecuvântat loc.

Schitul din umbra crucii

Cunoscut grație procesiunii Drumul Crucii, care are loc anual în Vinerea Mare a Sărbătorilor Pascale, singurul pelerinaj ortodox din România care străbate Muntele Straja până la schitul ridicat în vârful muntelui, Schitul

Straja împărtășește harul jertfei divine pe crucea Mântuitorului Hristos. Pridvor al cerului, Straja, schitul din umbra crucii, purtând hrămurile Înălțării Sfintei Cruci și Sfinților Împărați Constantin și Elena, îl are ca ctitor tot pe cabanierul Părău Emil Ilie și familia sa, iar ca arhitectură biserica face parte din stilul vechi românesc. Cu ajutorul

